

Bagdad: periodistes entre l'estrès i la impotència

Ningú no té ganes d'anar a l'Iraq: no és una guerra agradable. No és com a l'Afganistan. Allà podies veure combatents pintorescos, a cavall. Hi havia bases d'Al-Qaida, muntanyes lunars i valls que verdejaven. Si te'n mories de ganes, agafaves el cotxe i te n'anaves a l'Hindu Kouch. "T'hi senties com si estigueres a la fi del món", recorda Alissa Rubin, de *Los Angeles Times*. A l'Iraq, en canvi, els periodistes només tenen ganes de marxar, com abans millor. Bagdad és plena de muntanyes de runa, embussos inacabables i tempestes de sorra. Fins i tot els edificis que les operacions Xoc i Estupor no van destruir, semblen en runes. Quasi cada nit, com enormes ratpenats brunzidors, els helicòpters envaeixen el cel amb el seu estrèpit ensordidor. Els "resistents" —que sembla que representen una bona part de la societat iraquiana— circulen en *pick-ups*, amaguen la cara darrere dels *keffieh* i consideren els americans uns ocupants que han de matar. Tota la vegetació que hi ha són bardisses pansides i esparses. Diuen que hi ha palmerars a l'oest i al sud de Bagdad, però ningú no s'arrisca a anar-hi.

No només hi ha perill que et segresten o de patir una emboscada: també hi ha les famoses IED (*improvised explosive devices*, ginyes explosius improvisats), una mena de mines antipersona dels pobres, que poca gent té ganes de provar. "L'Iraq és com una presó", resumeix Melinda Liu, la responsable de l'oficina

de *Newsweek* a Bagdad. És una de les corresponsals de guerra més veteranes que hi ha, en aquests moments, a Bagdad —ens ho demostra la cicatriu que té a la cama—, i els fa una mica de mare, a tots els col·legues menys experimentats, als quals recorda constantment que no oblidin de posar-se l'armilla antibales quan vagen en cotxe. "Quan tens la impressió de controlar la situació, et dius a tu mateix que, al capdavant, no és tan terrible. Però, quan et trobes realment en perill, penses: 'Merda, em moriré ací, camí de l'aeroport.' Cada matí, quan et lleves, no saps si acabaràs el dia a la piscina o en mans d'uns segrestadors. És molt estressant, fins i tot quan et tanques a l'habitació de l'hotel." Els editorialistes comparen sovint l'Iraq amb el Vietnam, però els periodistes que hi ha sobre el terreny diuen que no tenen res a veure una guerra amb l'altra.

Al Vietnam, els periodistes s'encame llaven a la seua Honda per arribar al front. A l'Iraq, gairebé no ixen al carrer. Si ho fan, no abaixen les finestres amb vidres fumats dels seus vehicles blindats. Han acabat acceptant aquesta por com una part integrant de la vida a Bagdad, un element tan inevitable com els punts de control militars.

Els que més s'hi juguen la vida són, evidentment, els periodistes americans. La major part es queden a l'hotel i comenten la guerra de lluny; recorren als despatxos de les agències o obtenen la informació a través del mòbil i de les

Encerclats
pels perills,
exposats
a la mala voluntat
de les tropes
dels Estats Units,
els reporters
americans a l'Iraq
no poden treballar.
Així ho veu
una periodista
de la revista
'Rolling Stone'.

emissions d'Al-Jazira. Mentre els mitjans de comunicació àrabs i europeus, com ara el *The Guardian* o *Le Monde*, cobreixen la guerra sobre el terreny, els periodistes americans no solen entrevistar iraquians del carrer. Prefereixen preguntar als responsables americans, que viuen encara més aïllats de la població que els mateixos periodistes. Una altra de les fonts que fan servir, si poden, són els corresponents o els intermediaris locals, molts dels quals han estat assassinats per treballar per als americans. "Vi-vim en una bombolla", remuga un corresponent d'Associated Press. "Ens podem considerar afortunats si ens assabentem de l'1 per cent de coses que passen a l'Iraq."

La majoria dels articles que vénen de l'Iraq es redacten dins el recinte fortificat que inclou els hotels Sheraton i Palestina. Aquests dos edificis acullen les oficines de Fox News, de la CNN, de molts dels grans diaris i agències de premsa, i una munió heterogènia de fotògrafs i de periodistes independents que es renoven segons les rotacions que imposen els serveis del Ministeri d'Informació. A banda i banda del Tigris, els dos hotels constitueixen una veritable fortalesa, protegida per filferros i blocs de ciment de 5 metres d'altura que reben el nom de murs antiexpansió. Per penetrar al recinte, els visitants s'han de sotmetre a un escorcoll corporal en dos punts de control successius, travessar un corredor a través d'una circumvallació fortificada on circulen vehicles blindats i contestar a les preguntes dels soldats americans, que hi patrullen nit i dia. L'edifici més gran de Bagdad, el Sheraton, ha rebut tants impactes que hi ha periodistes que l'anomenen "l'amant dels míssils". "Aquest hotel ha rebut més impactes de coets que cap altre edifici de la ciutat", remarca Paul Roubicek, un càmera australià que treballa per a Fox News.

Periodistes tancats als hotels.

Assegut a la cambra que ocupa a la segona planta del Sheraton, Roubicek beu vi negre i fuma haixix africà. Hi ha bon material, a l'Iraq. Aquest és un dels costats positius del canvi de règim. Abans de la guerra, si t'enxampaven col·locat

podies passar-te un temps a la garjola. Ara et poden portar la droga fins a la cambra de l'hotel. El traficant que l'ofereix a Roubicek és un venedor de cigarets que opera dins el recinte protegit. A Roubicek no li agrada gaire la situació en què es troba, però. Preferiria, com tots els periodistes americans, que l'incorporaren a una unitat de l'exèrcit. Els periodistes "incorporats" (*embedded*), no sols veuen la guerra des del punt de vista militar (cosa que no li importa gaire, a Roubicek), sinó que, a més, estan protegits. Atès el nivell de violència que hi ha a fora, l'única manera de cobrir els combats és que t'incorpore una unitat. Roubicek

**David Enders,
'freelance',
té coartada:
"Ací ningú no mata
eis francesos"**

i Luzader, que roden documentals per a una petita televisió anomenada HDNet, ho han provat per tots els mitjans, però l'única possibilitat és incorporar-se amb els militars americans. "Perdone, hi ha hagut un malentès", diu Luzader al seu interlocutor telefònic. "Voldríem incorporar-nos aquest mateix cap de setmana." Fa una pausa. A l'altra banda del fil, algú li dona explicacions. "Escolte, comandant, ahir ens van dir que...". "Sí, ja ho sé, però...". Luzader fa grans gambades i es torna roig com un titot. "Que què? Que no hi pot fer res?... Bé, entesos." Penja. "Què?", pregunta Roubicek, sense gaires esperances. "Doncs mira-li contesta Luzader, mentre se serveix una copa de vi-, si els insurgents no enceten un programa d'incorporació de periodistes, estem ben fotuts. Amb els americans, no hi tenim res a fer!".

El Sheraton és l'hotel més sinistre de Bagdad. El vestíbul va patir un fort impacte d'un míssil. S'hi van posar de seguida, i van poder refer el terra de marbre i instal·lar-hi una gran televisió, un bar confortable i una estàtua blanca im-

Alguns periodistes gràfics, barrejats enmig d'un grup de soldats i de civils, en un dels habituals combats que des de fa un any i mig esguitou la vida a l'Iraq. Aconseguir informació és molt més difícil que no sembla. "Vivim en una bombolla", diu un corresponsal d'Associated Press. "Ens podem considerar afortunats si ens assabentem de l'1 per cent de coses que passen a l'Iraq."

amb granades de mà. Fan una fila que la major part dels periodistes no gosen ni acostar-s'hi.

"En els altres conflictes, els combatents et respecten". Gairebé tots els grans diaris i televisions han hagut de recórrer a la seguretat privada per aconseguir una protecció eficaç. Hi ha agents privats que acompanyen els periodistes quan van a fer entrevistes, sense dissimular les armes. N'hi ha d'altres que es queden amagats dins dels vehicles, amb tot l'arsenal. Porten armilles antibales i semblen armaris. En certa manera, els periodistes han esdevingut presoners dels seus goril·les. "Ens és impossible eixir al carrer", constata Kevin Sites, un *freelance* americà que treballa per a l'NBC i l'MSNBC. "Ja no eixim a buscar la notícia d'una manera espontània. Hem de preparar l'itinerari amb els agents de seguretat, arribar al lloc sota protecció seua, fer l'entrevista i tornar de seguida a l'hotel. És una merda." Els periodistes de l'NBC van triar l'Al-Hamra com a búnquer, però, com que els repugnen els mercenaris, per no haver de barrejar-s'hi, gairebé no baixen de l'habitació. Al costat de l'estudi, la mateixa cadena hi ha instal·lat un gimnàs per al seu personal. Tant l'estudi com el gimnàs estan envoltats d'una reixa de ferro que vigilen agents de seguretat iraquians, equipats amb detectors de metalls. Tothom hi és escorcollat.

Kevin Sites, un surfista californià de 41 anys, que porta una barbata moderna i que és pèl-roig, es prepara per a una connexió d'un minut en directe. L'estudi de l'NBC és rudimentari: un decorat de cortines negres amb una obertura que ofereix una vista de la ciutat. Aquest fons dóna al telespectador la impressió que Kevin és allà, a Bagdad, però ell se sent frustrat: s'ha passat el dia a l'hotel, fent refregits d'informacions que uns altres han recollit. "Em fa molta ràbia", ens conta, tot preparant-se per mirar a la càmera i passant-se la mà pels cabells. "És com si només feres titulars." Fixa la vista en una fitxa que hi ha al costat de la càmera, i comença a llegir: "Avui, a Bagdad, la violència s'hi ha desencadenat per tot arreu...". Sites diu que envaja els periodistes de la premsa escrita,

que no carreguen amb uns equips tan pesants, i que no tenen sempre "l'àngel de la guarda" als talons, amb la qual cosa es poden desplaçar més lliurement.

David Enders, un *freelance* de vint-i-tres anys, solca Bagdad en taxi, viu en un hotel sense protecció i compta amb nombrosos amics iraquians. En comptes d'endur-se els goril·les, fa servir una altra protecció: diu que és francès. "Ningú no vol matar els francesos", afirma. "A més, et fan pagar menys, quan dius que ets francès. M'han reduït a la meitat les factures de taxi." Enders és una excepció.

"Si he de dir la veritat, Bagdad és una merda", ens amolla Josh Hammer, cap de l'oficina de *Newsweek* a Jerusalem, que espera el moment de la incorporació a una unitat de l'exèrcit. "Només hi trobes occidentals deixant passar el temps a les cambres d'hotel i buidant cerveses. Als altres conflictes que he cobert —Ruanda, Txetxènia, Kosovo, Afganistan—, als combatents els encantava durte al front. Et respectaven només pel fet que t'atreves a anar-hi. Ací, en canvi, quan mires d'esbrinar què passa, els soldats americans et diuen que els fas nosa. Només volem cobrir la realitat, i la realitat no són els soldats americans que reparteixen bombons als xiquets. La veritat és que hi ha gent que mor dia rere dia en aquesta guerra."

Per a alguns periodistes, l'única eixida a l'exterior de l'hotel és el que ells anomenen, irònicament, "*five o'clock follies*", és a dir, les rodes de premsa diàries que s'organitzen al centre de conferències de la Zona Verda (la zona protegida on hi ha les autoritats americanes i les iraquianes). Les organitzava l'Autoritat Provisional de la coalició, i ara el Govern provisional d'Iyad Al-lawi. Per arribar-hi, els periodistes han d'abandonar la fortalesa en què viuen i traslladar-se a una altra. El centre de conferències era el centre neuràlgic de la màquina de propaganda de l'Autoritat Provisional. A la sala 3, que acull les conferències de premsa, hi ha missatges optimistes en àrab i en anglès que apareixen a les pantalles de plasma, interrompudes per imatges que mostren iraquians somrients que parlen amb soldats americans. Pels altaveus sona alguna melodia ape-

mena. Tot i això, a qualsevol hora, sembla un indret abandonat. Els ascensors funcionen malament. "Preferesc suïcidar-me, abans que instal·lar-me al Sheraton", ens conta Melinda Liu.

L'altra possibilitat és l'hotel Al-Hamra, a l'altra banda de la ciutat, que sembla que no siga d'aquest món. L'establiment és més modest, més tranquil, no ofereix cap tipus de protecció especial i cap soldat americà no el trepitja. De fet, l'Al-Hamra acull un petit exèrcit de militars "autònoms", mercenaris que han vingut a l'Iraq a exercir el seu talent especial. Són veritables arsenals ambulants que passen amb els seus fusells d'assalt i

**Josh Hammer,
de 'Newsweek':
"Els soldats
americans et diuen
que els fas nosa"**

La majoria dels articles que vénen de l'Iraq es redacten dins el recinte fortificat que inclou els hotels Sheraton i Palestina. El primer, a l'esquerra, és l'edifici més gran de Bagdad, i ha rebut tants impactes que els periodistes l'anomenen "l'amant dels missils".

galosa de jazz, per fer més agradable l'espera.

"Jo, abans, me'n fotia, dels que venien a aquestes reunions, però ara hi vinc." Ho diu Karl Vick, un corresponçal de *The Washington Post*. Luke Harding, un britànic de vint-i-sis anys que treballa per a *The Guardian*, només hi va per passar l'estona. Per més que passe mitja conferència amb el braç en l'alt, el militar de la tribuna només li dona la paraula una vegada. Als portaveus de la coalició els agraden més els periodistes que fan preguntes inofensives. "Deteste aquesta manca d'esperit crític que tenen els mitjans americans", remarca Harding. "Transcriuen les declaracions de Kimmitt [el portaveu de la coalició] com si foren la veritat." Als periodistes iraquians encara els fan més fàstic, aquestes rodes de premsa. Passen la major part del temps queixant-se i sermonejant Kimmitt: no es prenen ni la molèstia de

fer preguntes. Un dia, fins i tot, van abandonar la sala, en senyal de protesta. "Al principi, la premsa iraquiana picava l'ullet a la coalició", recorda Karl Vick. "Ara, cada dia estan més agressius. Segurament reflecteixen els sentiments del conjunt de la societat iraquiana."

Abu Ghraib, una ganga per als redactors. Quan la premsa va publicar les fotografies de presoners iraquians maltractats i humiliats a la presó d'Abu Ghraib, els periodistes americans van necessitar una setmana per adonar-se de la importància dels fets. "Ja ho veureu: d'ací a uns dies, la gent es tornarà boja", va predir Stephen Farrell, de *The Times*. De seguida va quedar demostrat que Abu Ghraib era el millor que els havia passat als periodistes, d'ençà del derrocament de Saddam Hussein. Com que la majoria dels detinguts eren de Bagdad, els periodistes van poder trobar-los en persona.

En menys d'una setmana, els periodistes no només van identificar i trobar alguns dels homes nus que apareixien a les fotos, sinó que els van entrevistar i en van difondre els relats, que van arribar fins als EUA. Tot un malson, per als militars.

Per limitar-ne els danys, l'exèrcit va proposar d'organitzar una visita a la premsa, per a la premsa. A una part de la premsa, evidentment. *Harding*, el diari que ataca contínuament George W. Bush, no hi fou convidat. També van bandejar-ne *Newsweek*, *The Wall Street Journal*, *Time* i *USA Today*. Els militars no van donar cap altra explicació: tots no hi cabien. Però, en realitat, dels dos autocars que van llogar, només se'n va omplir un. I Kimmitt va explicar que el que no es va omplir era un vehicle de socors, per si de cas l'altre s'espatllava durant el trajecte. Ningú no el va creure. Molts dels periodistes als quals es va prohibir la visita van agafar els cotxes particulars i van se-

Els escorcolls als periodistes són constants. Depenent del mitjà pel qual treballen, de fot, són o no acceptats per als passis de premsa que l'exèrcit nord-americà organitza. Al Govern Bush no li interessa que al seu país arriben segons quines informacions.

guir la comitiva fins a Abu Ghraib, però van arribar-hi abans. Una vegada allà, els periodistes van baixar dels cotxes i es van dirigir a un gran campament, amb tendes de vint-i-cinc presoners cadascuna. "No es pot parlar amb els presoners!", els deien els soldats. Vestits amb parracs, els iraquians s'empentaven els uns als altres per accedir allà on eren els periodistes, a l'altra banda del reixat. N'hi havia que duïen pancartes improvisades: "On és la llibertat?", cridaven, en àrab, i també: "És això, la llibertat?". La visita prevista pels militars s'estava convertint en un aldarull. Farnaz Fassihi, de *Wall Street Journal*, estava com paralitzat. "Em fa la impressió que tot plegat és un malson", em xiuxiuejava a cau d'orella. "Déu meu, què han fet, els americans." Llavors els militars van començar a donar presses als periodistes perquè tornaren als cotxes. "Afanyeu-vos a pujar als cotxes!", cridaven els militars a

Anja Niedringhaus, una fotògrafa d'Associated Press que intentava immortalitzar l'escena. Als periodistes convidats a Abu Ghraib no els van permetre fer el que fan normalment els periodistes, és a dir, interrogar la gent o fer fotos. "Per què ens hi ha fet venir?", es preguntava Farnaz Fassihi.

Els periodistes, sense defensa enfront dels jihadistes. Tots els periodistes acreditats a l'Iraq han de signar un document de set pàgines, en virtut del qual es comprometen a respectar els reglaments militars americans. L'exèrcit té dret a expulsar-los del país si no es comporten com cal, els poden requisar les fotografies i retirar-los l'acreditació. Els poden fer pujar a un avió amb destinació als Estats Units. Hi ha periodistes que diuen que l'exèrcit podria haver fet signar aquest document als seus soldats, també. Una de les clàusules, per exem-

ple, diu, literalment: "Ningú no podrà fer fotografies ni filmacions humiliants en què es puguin identificar els presoners, o en què se'ls ridiculitze públicament."

Un altre episodi significatiu del qual vaig ser testimoni fou el de la desaparició de Josh Hammer, de *Newsweek*, i del fotògraf Robert King. Era diumenge 9 de maig, a poqueta nit. Ningú no havia sabut res d'ells, d'ençà d'aquell matí. Tots dos havien anat a Fal-luja. Els xofers i l'interpret que duïen havien tomat sense ells a l'oficina de *Newsweek*. El vehicle en què viatjaven estava en molt mal estat, perquè havien patit un saqueig dels combatents iraquians. A l'hotel Al-Hamra, Melinda Liu menjava sense ganes una amanida *fatoush* i esperava amb ànsia que sonara el telèfon. "L'hora que és, ja hauria d'haver trucat", li deia al seua col·lega Babak Dehghanpisheh. Feia hores que trucaven debades al número de mòbil de Hammer. Liu deia: "No sé si

Abu Ghraib és el millor que els ha passat als mitjans de comunicació desplaçats fins a l'Iraq, d'encà del derrocament de Saddam Hussein. Com que la majoria dels delinqüents eren a Bagdad, els periodistes van poder trobar-los en persona.

començar a preocupar-me de debò.” “Tinguem una mica més de paciència,” li contestava Dehghanpisheh. Finalment va sonar el mòbil de Melinda Liu. Era Hammer. “Josh?”, va cridar ella, però la comunicació es va interrompre.

Quan Hammer i King, finalment, van tornar, al cap d'unes hores, van contar el que els havia passat. En arribar al barri de Jolan, a Fal-luja, un grup de joves combatents armats els havia interrogat. “*Sahafi* [“periodistes”]!”, cridava King, amb les mans enlaire. “*Moukhabarat* [“espies”]!”, els contestaven ells. Els van amenaçar amb fusells i els van obligar a pujar a dos cotxes diferents. Hammer va dir que era francès. Els jihadistes (combatents islamistes) no s'ho creien: “Mostra'ns el passaport”, li deien. Hammer no s'havia recordat de deixar el passaport americà a l'hotel (una precaució habitual per evitar ser identificat). “Ets americà”, li deien. “Però ma mare és francesa”, va improvisar Hammer. Els jihadistes el van mirar: “Ets americà.” El joc va durar vuit hores. Els dos periodistes van passar d'una casa a una altra, amenaçats per combatents amb pistoles, llançagranades i kalàixnikovs. Un dels segrestadors, que

els altres batejaven com a “candidat al suïcidi”, es va identificar com a terrorista, i es va alçar la camisa per mostrar-los un cinturó d'explosius amb dos detonadors. Al llarg del sopar amb kebab, iogurt i te, els segrestadors van parlar de Balzac i d'Hugo. Van evocar el setge de Fal-luja. “A ma mare la va assassinar un tirador d'elit”, els va contar un dels joves. “La meua germana i el meu germà també van desaparèixer”, els va dir un altre, un combatent de vint anys que jugava amb una pistola. “El dolor ens ofega. Els dolor ens ha amargat la vida.”

A l'Iraq, la llista d'enemics sembla infinita. Llavors es va acabar tot. Un dels responsables religiosos de la ciutat hi va intervenir. “Teniu sort d'haver caigut ací”, va confessar un dels combatents, quan els van alliberar. “Hi ha molta gent dolenta, a Fal-luja.” En tornar d'aquell incident, Robert King es va posar malalt. Va estar tres dies tancat a l'habitació: li feia pànic eixir. Els xofers de *Newsweek* ho havien confessat tot als segrestadors, incloent-hi informacions confidencials sobre dispositius de segrestat. Abans que acabara el dia, tots els

membres de l'oficina de *Newsweek* van haver de fugir de l'hotel i refugiar-se al Sheraton. El petit món dels enviats especials va caure en la paranoia. Curiosament, Robert King es va poder incorporar a la primera divisió de cavalleria, al campament de War Eagle, al barri de Ciutat Sadr. “En totes les altres guerres, com a mínim, saps qui és l'enemic”, m'explicava, unes hores més tard, tot contemplant el pati desert del Sheraton des del balcó. A l'Iraq, la llista d'enemics sembla infinita: milicians xiïtes, mujahidins sunnites, partidaris de Saddam Hussein, jihadistes siris, membres d'Al-Qaida o de Hezbol·là, tots fermament compromesos a combatre l'ocupació. “Tot això és culpa nostra”, deia, contemplant la Zona Verda a l'altra banda del Tigris, just davant de l'hotel. No se'n sabia avenir, de per què el seu país havia pogut provocar aquell desastre. “Això que passa a l'Iraq, no és Amèrica”, em deia. “No és l'Amèrica que jo conec. I, si ho és, llavors és una merda. És esfereïdor.”

Janet Reitman

© Rolling Stone

Traducció: Maite Insa